

Hoe samen leren eten en water drinken de speendip voorkomt

Het is een welbekende uitdaging onder varkenshouders: de speendip. Het spenen op een leeftijd van ongeveer 4 weken is een ingrijpende verandering voor biggen. Naast dat de biggen worden gescheiden van hun moeder, moeten veel biggen plotseling overschakelen van een melkdieet naar vast voer en water. Maar liefst 10-65% van de biggen heeft na 4 weken nog niet leren eten. Maar wist je dat bijna alle biggen in de natuur al vroeg beginnen met het onderzoeken van vast voedsel en dit na 14 dagen al kunnen eten?

Het Varkens Innovatie Centrum van Wageningen Universiteit & Research in Sterksel onderzoekt samen met Vereijken, Trouw Nutrition en 12 varkenshouders hoe je biggen kan leren eten en water drinken in de kraamstal. Geïnspireerd door hoe de ontwikkeling van voedselopname gaat in de natuur, ontwerpen zij een praktisch kraamsysteem voor de moderne varkenshouderij om de speendip te voorkomen en gezondere biggen groot te brengen. In deze blog vatten we samen wat er dusver ontdekt is.

De transitie voor biggen verkleinen

Maar liefst 30% van de biggen heeft de eerste 20 uur na het spenen nog niets gegeten. Deze periode van ondervoeding wordt vaak gevolgd door overeten, waardoor biggen darmproblemen kunnen krijgen en nog meer gewicht verliezen.

Anita Hoofs, projectleider van het innovatieproject 'Familie voeren', kijkt voor een oplossing naar de natuur: 'In de natuur gaan zeugen en biggen samen al vroeg het nest uit om te leren eten en water te drinken. De big doet hierbij de zeug na en neemt het gedrag van de moeder over. Doordat de zeug al veel geur- en smaakstoffen heeft meegegeven via de placenta en de melk, herkennen biggen de stoffen in het voedsel dat zij tegenkomen. Hierdoor durft de big het vaste voedsel dat hij tegenkomt in de natuur te proberen. De geur- en smaakstoffen komen de big bekend voor en hun moeder eet het ook, dus de big neemt aan dat het veilig is'.

De vertaalslag van wetenschap naar praktijk

Met een pragmatische blik kijken de betrokken partijen, 12 varkenshouders en een dierenarts hoe zij ditzelfde principe kunnen toepassen in de kraamstal. Anita: 'Onderzoek toont aan dat biggen die voor het spenen zelfstandig vast voer kunnen opnemen tot wel 50 gram per dag harder kunnen groeien. Dit maakt het een ontzettend belangrijk project voor zowel het welzijn van de biggen als voor het rendement van de varkenshouderij'.

In ontwerpessies deelden varkenshouders en betrokken partijen hun praktijkervaring om zo tot een praktisch kraamsysteem te komen voor de moderne varkenshouderij. Het project heeft de ontwikkelfase en testfase al doorlopen, en bevindt zich nu in de validatiefase waar de ontwikkelde kraamstal wordt vergeleken met conventionele systemen. Hoe is deze kraamstal anders?

Een kraamstal die samen eten faciliteert

'Varkens zijn sociale dieren' deelt Anita. 'Het liefst eten, spelen en slapen ze samen. Spelen is ook goed voor biggen om te leren kauwen. Daarom hebben we jutezakken en touw opgehangen bij de kop van de zeug. De biggen nemen het gedrag van de zeug over en leren al spelenderwijs te eten.'

Om hier voldoende ruimte voor te creëren keken Anouk van Spronsen en Quirijn Dees van Vereijken naar het hekwerk en de inrichting van conventionele en vrijloop kraamsystemen. Anouk: 'Bij Vereijken geloven we dat de basis voor een gezonde big, begint in de kraamstal. Nu we weten dat in de natuur de big van de zeug leert eten, hebben we in dit project het hekwerk aangepast om dit zo goed mogelijk te faciliteren. Het hekwerk is bij de kop van de zeug breder gemaakt om zo meer bewegingsvrijheid te geven, zodat biggen en zeugen spelenderwijs op een veilige manier samen kunnen eten. Daarnaast hebben we in plaats van een trog gekozen voor een voerplaat. Een trog staat normaal zo'n 30 centimeter van de grond, wat veel te hoog is voor biggen. Met een voerplaat kunnen zeug en big samen eten op de grond net als in de natuur. In plaats van een drinknippel is een waterbak geplaatst om een beekje na te bootsen.'

Familievoer voor zeug en big

Het drinken van water is belangrijk voor een goede opname van het vaste voer. Hubèrt van Hees van Trouw Nutrition keek naar hoe voeding in de kraamstal de spendip in de volgende fase kan voorkomen.

Hubèrt: 'De voeding is in dit project 70% hetzelfde gebleven, maar 30% is echt nieuw. Normaliter wordt er door varkensvoedingsdeskundigen een onderscheid gemaakt tussen biggenvoer en zeugenvoer. Nu eten de biggen en zeugen samen. Omdat de zeug geur- en smaakstoffen doorgeeft aan de big in de placenta en via de melk, krijgt de zeug één week voor het werpen en tijdens de lactatieperiode, al voer met dezelfde geur- en smaakstoffen. Dit zodat biggen het voer dat zij krijgen in de kraamstal al herkennen.'

Daarnaast hebben we ervoor gezorgd dat het gezamenlijke voer geschikt is voor de darmen van de jonge big. De grondstoffen in het voer stimuleren daarbij ook de maag en darm ontwikkeling voor een betere voeropname bij het spenen.'

Het spelenderwijs leren eten komt ook terug in het voer. Hubèrt: 'We hebben zelfs gekeken naar de fysieke vorm van het voer, zodat biggen spelenderwijs een betere motoriek van de bek ontwikkelen. Melk drinken of vast voer eten vraagt om een hele andere motoriek, dus het is goed om dit te trainen. Door dit al te doen in het kraamhok is er straks een geleidelijke transitie naar het spenen toe.'

Samen zoeken naar een win-win

'Wat zo interessant is aan deze samenwerking is dat we wetenschap vertalen naar de praktijk' deelt Anita. 'Samen zoeken we naar hoe 1+1=3 kan zijn, waarbij we kijken naar een beter welzijn voor biggen, een hoger rendement voor de varkenshouderij en meer werkplezier voor de varkenshouder. Met deze partijen zijn we zeer zeker goed op weg om dit te vinden.'

In januari 2021 wordt de validatiefase afgerond. De resultaten van het onderzoek worden in het voorjaar verwacht. Nieuwsgierig geworden naar het lopende onderzoek? Quirijn vertelt je er graag meer over - quirijn@vereijkenhooijer.nl